

РОЗВИТОК ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Ірина Микоалівна ШОПІНА,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративно-правових
дисциплін Львівського державного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0003-3334-7548>

Термін «стратегічні комунікації» (STRATCOM) виник у Сполучених Штатах Америки у військовому середовищі у середині 2001 р. До середини 2006 р. це поняття головним чином використовували у США, однак гібридний характер сучасних війн обумовив його поширення у багатьох державах світу, оскільки суспільне сприйняття певної війни здебільшого сформовано нарративом, який керівництво країни створило та поширює для пояснення причин війни, її цілей та свого головного завдання [1, с. 5]. У теперішній час Сьогодні у США визначення «стратегічні комунікації» у Словнику військових та пов'язаних термінів Міністерства оборони США визначається як сфокусовані Урядом США зусилля на розуміння та залучення ключових аудиторій до створення, посилення чи збереження сприятливих умов для просування інтересів, політики та цілей Уряду США через використання скоординованих програм, планів, тем, меседжів (повідомлень) та продуктів, синхронізованих з діями всіх інструментів національної могутності [2, с. 11]. Одночасно у зарубіжних доктринальних джерелах існує і більш широке розуміння вказаного поняття: так, К. Пол пропонує послуговуватись іншим поняттям: «координовані дії, меседжі, зображення та інші форми сигналів або участі, що призначені інформувати, впливати чи переконувати цільові аудиторії (*selected audiences*) у підтримці національних цілей» [3].

У національному законодавстві легальне визначення досліджуваного поняття міститься у чинній Военній доктрині України, в якій стратегічні комунікації розуміються як скоординоване і належне використання комунікативних можливостей держави - публічної дипломатії, зв'язків із громадськістю, військових зв'язків, інформаційних та психологічних операцій, заходів, спрямованих на просування цілей держави [4]. У п. 41 вказаного правового документу визначається місце стратегічних комунікацій у структурі інформаційної політики, зокрема, зазначається, що з метою досягнення переваги над воєнним противником мають бути посилені заходи з реалізації державної інформаційної політики на тимчасово окупованій противником території і міжнародній арені; забезпечення інформаційної складової воєнної безпеки здійснюватиметься шляхом запровадження ефективною системи заходів стратегічних комунікацій у діяльність органів сектору безпеки [4].

Можливість активно використовувати систему стратегічних комунікацій корелює з високим рівнем розвитку інформаційної та правовосвідомості, оскільки «без наявності притаманних інформаційній культурі елементів, зокрема, вміння отримувати з різноманітних джерел, аналізувати певні відомості, робити з них висновки, структурувати отриману інформацію, сформулювати правосвідомість неможливо» [5]. Додамо, що зволікання у вирішенні завдання формування розгалуженої і ефективної системи стратегічних комунікацій призводить до втрати позицій органів публічного адміністрування нашої держави в умовах жорсткої конкуренції між трансляторами інформаційних впливів, яка змушує їх постійно удосконалювати способи та методи своєї діяльності [6, с. 136].

Можна констатувати, що поняття «стратегічні комунікації» може розумітися у широкому та вузькому сенсі. У найбільш широкому сенсі, який характеризується комплексним характером і включає управлінські, соціологічні, маркетингові, правові, військові та інші аспекти, стратегічні комунікації можна охарактеризувати як сукупність дій суб'єктів впливу, спрямованих на досягнення цілей комунікації (відповідно, такі цілі можуть бути управлінськими, комерційними, політичними та ін.). У правовому сенсі стратегічні комунікації постають як визначені Конституцією та міжнародними договорами України, законами України та підзаконними правовими актами види інформаційної діяльності суб'єктів публічного адміністрування та інститутів громадянського суспільства, спрямовані на досягнення їх цілей глобального характеру.

Розгляд сутності стратегічних комунікацій вимагає відповіді на питання: а чи є стратегічні комунікації предметом регулювання права? Відповідь на нього, на нашу думку, треба шукати у ч.2 ст.6 Конституції України, якою визначено, що органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України [7]. Стратегічні комунікації є складовою таких напрямів державної інформаційної політики, як створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства; забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень; створення інформаційних систем і мереж інформації, розвиток електронного урядування; постійне оновлення, збагачення та зберігання національних інформаційних ресурсів; забезпечення інформаційної безпеки України; сприяння міжнародній співпраці в інформаційній сфері та входженню України до світового інформаційного простору (ст.3 Закону України «Про інформацію») [8]. Стратегічні комунікації інститутів громадянського суспільства обумовлені їх власними цілями, визначеними відповідно до їх дискреційних повноважень, а у деяких випадках – визначені законами України (наприклад, ст.26 Закону України «Про національну безпеку України»). При цьому ми жодним чином не заперечуємо проти визначення поняття стратегічних комунікацій у Военній доктрині України. Однак, якщо оперувати категоріями правового статусу органів публічного адміністрування, «використання можливостей» уявляється нам некоректним у правовому сенсі терміном. Кабінет Міністрів України, центральні та місцеві органи виконавчої влади, інші суб'єкти правовідносин у сфері публічного управління не використо-

вують можливості (як то цілком справедливо для Сил оборони, наприклад), а реалізують свої права, виконують свої обов'язки, і, у випадку їх неналежного виконання несуть за те встановлену законом відповідальність. І здійснення стратегічних комунікацій належної якості, на нашу думку, виступає обов'язком органів публічного адміністрування, який має знайти своє закріплення в законодавчих і підзаконних правових актах, які визначають адміністративно-правовий статус означених органів.

Список використаних джерел:

1. Гребенюк М. В. Основи стратегічних комунікацій за стандартами НАТО : навч. посіб. Київ: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2017. 180 с.
2. Дубов Д.В. Стратегічні комунікації: проблеми концептуалізації та практичної реалізації. *Стратегічні пріоритети*. 2016. № 4 (41). С.9-23.
3. Paul Christopher. Strategic Communication: origins, concept, and current debates. – PRAEGER, 2011. – 240 p. Цит.за...Дубов Д.В. Стратегічні комунікації: проблеми концептуалізації та практичної реалізації. *Стратегічні пріоритети*. 2016. № 4 (41). С.9-23.
4. Воєнна доктрина України: затверджена Указом Президента України від 24 вересня 2015 року № 555/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555/2015#Text> (дата звернення 11.10.2020).
5. Онопрієнко СГ Особливості співвідношення інформаційної та правової культури. *Повітряне і космічне право*. 2017. № 2. С. 82-85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2017_2_15.
6. Шопіна І.М. Інформаційно-психологічні впливи як категорія інформаційного права: поняття, ознаки, особливості дослідження. *Наука і правоохорона*. 2017. №4. С. 134–140.
7. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 03.11.2020).
8. Про інформацію: Закон України від 2.10.1992 № 2657-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>. (дата звернення: 03.11.2020).